

CSAPATGAZDÁLKODÁS ELMÉLETE, ELLÁTÁS, GAZDÁLKODÁS, KATONAI KÖZLEKEDÉS

A gazdasági számvitel rendszere és fejlesztésének lehetőségei a néphadseregben

K. Tóth Lajos alezredes

A számvitel a katonai gazdálkodás irányításában és végrehajtásában minden szinten fontos szerepet tölt be. Korszerű módszerek alkalmazása a katonai gazdálkodásban megfelelő fejlettségű számviteli rendszert feltételez.

A néphadseregben folyó számvitel szervesen kapcsolódik a népgazdasági számvitelhez, alapvető elveiben meg kell, hogy feleljen az általános állami szabályozás követelményeinek. A néphadsereg számviteli rendje ezeket a követelményeket — a katonai gazdálkodás sajátosságai alapján — sajátos módon elégíti ki.

Abból kiindulva, hogy a katonai gazdálkodás — a katonai feladatok követelményeinek megfelelő végrehajtásával összhangban — alapvetően a rendelkezésre álló anyagi, pénzügyi eszközök optimális hatékonysággal történő felhasználásának szervezésére irányul, a számvitel alapvető feladata, hogy biztosítsa az MN teljes kersztmetszetében

— az anyagi-pénzügyi eszközökben történt változásoknak folyamatos figyelemmel kísérését;

— a katonai feladatok teljesítésével, a személyi állomány ellátásával, valamint a működéssel kapcsolatos anyag- és pénzfelhasználás mérését, elemzését, értékelését;

— a gazdasági műveletek utólagos ellenőrzésének lehetőségét, továbbá

— a társadalmi tulajdon védelmét.

A néphadsereg kialakult számviteli rendje tükrözi a katonai gazdálkodásban jelenleg még általánosnak mondható mennyiségi szemléletet, s magán viseli a gazdálkodás rendszeréből fakadó sajátosságokat, problémákat. Feszültségeket okoz, hogy egyes szakterületeken a gazdálkodás elveinek, módszereinek, szabályozóinak tovább fejlesztése nem járt együtt a számvitel tökéletesítésével, korszerűsítésével. Az egyes szakterületeken folyó ezirányú törekvések kibontakozását az ágazati keretek korlátozzák.

A néphadsereg gazdasági számvitelének alapvető sajátos jellemzője, hogy az anyagi és pénzeszközök nyilvántartása, elszámolása, s ezzel kapcsolatos információs rendszer egymástól elkülönül. Ennek megfelelően külön-külön rendszerben folyik:

- a költségvetési előirányzat és pénzforgalom, valamint
- az anyaggazdálkodás számvitele.

A költségvetési előirányzat és pénzforgalom számvitelét a pénzügyi szolgálat, az anyagi eszközök számvitelét — szakanyagukra vonatkozóan — az anyagnem felelős fegyvernemi és szolgálati ágak (szervek) végzik. Az anyaggazdálkodásban tehát a számviteli tevékenység ágazatok szerint is tagozódik.

További sajátosság, hogy az anyagi eszközöket — a gazdálkodás kialakult módszereinek, a gazdaságirányítás eszközrendszerének, az adott feltételeknek megfelelően — csak természetes mértékegységben tartják nyilván és ágazatonként külön-külön számolják el.

Következésképpen a néphadsereg számviteli rendszerében jelenleg nem biztosított az eszközök és források összefüggő kapcsolata, a tényleges ráfordítások összetevőinek komplex nyilvántartása, elemzése, mérése.

A néphadsereg belső gazdálkodási mechanizmusának fejlődését jellemző folyamat: a gazdálkodási jog — és hatáskörök decentralizálódása, az alsóbb szintű vezető, végrehajtó szervek gazdasági önállóságának növekedése, a pénzgazdálkodás módszerének, területének szélesedése, s általában az anyagi, pénzügyi eszközökkel való hatékony gazdálkodás szerepének, jelentőségének növekedése következtében mind erőteljesebben érződik az eszközök és források közötti összefüggés, kapcsolat nyilvántartásának, s ennek következtében a költségtényezők komplex mérései, a gazdasági hatékonyság komplex elemzési lehetőségeinek, feltételeinek hiánya és vetődik fel a gazdasági számvitel korszerűsítésének, a költséggazdálkodás megvalósításának igénye.¹

Ezen túlmenően rá kell mutatni a számvitel folyamatában fennálló, elsősorban csapatszinten jelentkező néhány olyan problémára, amelyek alapvetően a katonai gazdálkodás ágazati tagoltságával, illetve ebből eredően a differenciált szakági szabályozással függnek össze.

Nagymértékben lerontja a számvitel megbízhatóságát és negatívan hat a gazdálkodási fegyelemre, a társadalmi tulajdon védelmére irányuló törekvésre a gazdálkodási és számviteli tevékenységnek a szolgálati ágakon belüli összefonódása. A gazdálkodási folyamat-szervezési elvekkel, de különösen a társadalmi tulajdon védelme követelményeivel nem össze-

¹ ... ahhoz, hogy a csapat komplex módon tudjon gazdálkodni, meg kell valósítani a költségtervezés rendszerét. A kiadások alakulása ténylegesen nem tükrözi a gazdálkodás hatékonyságát. A kiadási adatok elemzése csak a gazdálkodás egy részének (a költségvetési gazdálkodásnak) eredményességét képes feltárni. A takarékos gazdálkodás eredményességének értékelése sem lehet egyértelmű a költségalakulás vizsgálata nélkül. Lehetséges, hogy valamely területen a kiadások csökkennek, ennek ellenére a költségek emelkednek. Pl.: az alkatrész beszerzés csökken de ugyanazon időszakban az alkatrész felhasználás nő. A gazdálkodás helyzetének helyes értékelése szempontjából a jövőben feltétlenül szükséges a költségek megtervezése és elszámolása is. A költségtervezés előfeltétele az értéknylvántartás..." (Dr. Dobák Dezső: A Magyar Néphadsereg operatív gazdálkodásának problémái. Honvédelem 1973. 6. sz.)

egyeztethető állapot — különösen a pénzgazdálkodást folytató szolgálati ágak vonatkozásában —, hogy az anyagi és pénzügyi eszközökkel való rendelkezési jog és hatáskör, valamint az anyagi, pénzeszközök felhasználásának nyilvántartása és elszámolása egy és ugyanazon személyt illesse meg. Ebből fakadóan a rendszer önmagában hordja a szabálytalanságok, visszaélések elkövetésének, takargatásának lehetőségeit, amelyet elősegítenek a csapatgazdálkodás belső ellenőrzési rendszerében, az ellenőrzés végrehajtásában fennálló problémák, hiányosságok. Erre utalnak a csapatoknál gyakran tapasztalható szabálytalanságok, visszaélések, melyek éppen a belső ellenőrzés nem kellő hatékonysága miatt sokszor évekre nyúlnak vissza, s nagy részük feltehetően nem is kerül feltárára.

A szakanyag-gazdálkodás számvitele annyi helyen folyik, ahány szolgálati ág van a csapatoknál. Az egyes szolgálati ágak számviteli rendje általában különböző, sajátos nyilvántartási és bizonylati formákon, módszereken alapszik, egységes elvek, követelmények kevésbé érvényesülnek. Általában az egyes szakterületek között, és a szakanyagok nyilvántartási rendjén belül is sok a párhuzamos tevékenység, amely részben a profilok nem kellő rendezettségéből is adódik. Ezzel magyarázható, hogy több azonos anyagot, illetve az anyag- és pénzfelhasználás adatait több helyen is nyilvántartják. Az azonos felhasználási (igénybevételi stb.) adatok vonatkozásában ugyanakkor nincs biztosítva az analógia, s ez az információ adatszolgáltatásban felsőbb szinteken is hasonló eltérést okoz. Mindez az adott körülményeket tekintve is akadályozza a gazdálkodási folyamatok megfelelő áttekintését, a vezetés döntéseinek komplex módon történő előkészítését, a végrehajtott feladatok gazdaságosságának komplex mérését, értékelését.

A számviteli munkára szervezett szerű állomány csak néhány szolgálati ágban, nagyobb gazdálkodó egységeknél áll rendelkezésre. A fegyvernemi és szolgálati ágak vezetőinek — az utóbbi évek során megnövekedett feladataik és felelősségük mellett — jelentős megterhelést, gondot okoz, hogy olyan adminisztrációs (nyilvántartási) feladatokkal is kell foglalkozniuk, amelyek elvonják figyelmüket és idejüket a személyükre háruló érdemi munkától. A problémát növeli, hogy a számvittel kapcsolatos, sok esetben eléggé számítás igényes, nagy tömegű adatfeldolgozás manuális módszerekkel folyik. A gazdálkodás korszerűsítésének objektív velejárója: a gazdasági adminisztráció növekedése, a fejlettebb, számítás igényesebb számviteli módszerek alkalmazása, a vezetés megalapozottabb döntéseiben szükséges információ igény fokozódása következtében ellentmondás jött létre a csapatoknál az ezirányú követelmények és a végrehajtás feltételei között. Az ügyvitelgépesítés terén elért eredmények kínálkozó lehetőséget nyújtanak a gazdasági számvitel gépesítésére is, melynek megvalósítása mindenekelőtt lehetőséget nyújt a számviteli munka módszereinek korszerűsítésére, a gazdálkodás fokozódó adatigényeinek magasabb szinten történő kielégítésére, s nem utolsósorban a csapatok gazdasági vezető állománya ilyen irányú leterheltségének lényeges csökkentésére. A korszerű számítástechnikai eszközök alkalmazásának azonban az ágazati tagoltságú kizárólag a szakszolgálat igényei szerint kialakított számviteli rendszer nem felel meg.

A néphadsereg gazdasága igen heterogén jellegű, jelentős részben

olyan sajátos gazdasági folyamatokat foglal magába, melyek szabályozása — az egységes elvek érvényesülése mellett — megfelelő differenciáltságot feltételez. Ma még azonban a szakterületeken meglévő sajátos módszerek nagy része, elsősorban a korábbi időszakokban megcsontosodott „natúrális” szemlélettel, hagyományokkal, megrögzött szokásokkal, az újtól való idegenkedéssel függ össze. Ez a körülmény megnehezíti a számvitel vonatkozásában is a további előrelépést jelentő módszerek megválasztását, kialakítását. E tekintetben ugyanis jelenleg az egyes szakterületek sajátosságai, lehetőségei, érdekei, valamint törekvései — megfelelő egységes irányelvek, koordináció hiányában — rendkívül differenciáltak. Az olyan szolgálati ágak, amelyeknél az anyagi és pénzeszközökkel való gazdálkodás csaknem egészében csapatszinten történik (pl. élelmezés), illetve a gazdálkodás alapvetően a pénzgazdálkodás elvén bonyolódik (pl. ruházat) vagy, amely területen a gazdálkodás irányítása, tervezése kevésbé nélkülözheti az értékadatokat (pl. épületfenntartás), általában maximális az igény a korszerű számviteli módszerek alkalmazására.

A fegyvernemi és más technikai jellegű szolgálati ágak viszonylatában általános az a szemlélet, hogy az ellátás tárgyát képező anyagi-technikai eszközökkel a klasszikus értelemben vett „gazdálkodás”-ra csapatszinten kevés lehetőség nyílik, a gazdálkodási tevékenység leszűkül a zömmel központilag biztosított eszközök kiképzési, igénybevételi feladatoknak, üzemeltetési viszonyoknak, technikai állapotnak megfelelő felhasználására. Ezeken a szakterületeken az ellátáshoz a csapatok részére rendelkezésre álló pénzügyi eszközök volumene nem számottevő (1973-ban például össz költségvetésük 4,8%-a), így saját hatáskörben kis mennyiségű anyagi eszközöket szerezhetnek be. Ebből kifolyólag a számviteli követelmények és módszerek is nagymértékben le vannak egyszerűsítve, az értéknylvántartásnak és költség-gazdálkodásnak csapatszinten, de felső szinten kevésbé vagy egyáltalán nem tulajdonítanak gyakorlati jelentőséget. Ez képezi alapját ezen szakágazatok különböző irányú törekvésének a szakanyag számvitel terén, mely részben abban nyilvánul meg, hogy a korszerűsítés, fejlesztés igénye különösebbképpen nem merül fel, megfelelő továbbra is a jelenlegi egyszerű nyilvántartás, részben pedig olyan irányzatban, hogy a nyilvántartás magasabb ellátási tagozatokban, (pl. magasabbegységeknél) az ellátási utaltságba tartozó (alárendelt) egységekre kiterjedően történjen, lényegében továbbra is a jelenlegi natúrális szemléletű számviteli elvek szerint, ezzel párhuzamosan megszüntetni, vagy legalább is szűkíteni a csapatoknál a nyilvántartás körét.

A néphadsereg számviteli rendszere korszerűsítését — a differenciált szakági irányzatok, törekvések mellett — alapvetően a katonai gazdálkodás komplex egységének, a gazdasági folyamatok integráltságának, közzgazdasági alapjai elmélyítésének fokozódó követelménye, objektív tendenciája indokolja. A néphadsereg vonatkozásában ennek megvalósítása jelenti az intenzív gazdálkodás, a rendelkezésre álló erőforrások jobb kihasználásának, a belső tartalékok teljesebb körű feltárásának és kiaknázásának, s általában a katonai feladatok maximális teljesítése és a költségráfordítások összhangja megteremtésének alapvető feltételét. A katonai gazdasági tervezés magasabb színvonalra emelésének módszerei tökéletesítésének, korszerű matematikai eljárások alkalmazásának alapját a megbízható,

sokoldalú tájékoztatást nyújtó számviteli információ képezi, amely feltételezi a folyamatok komplex összetevőinek folyamatos, pontos rögzítését, mérését. Ez a körülmény viszont nem tűri meg, hogy a gazdálkodási folyamatok különböző metodikai alapokon bonyolódjanak, hogy a különböző szakterületek — jól lehet differenciált — tevékenysége között az összefüggések, kapcsolatok valamilyen egységes mérhető (egzakt) formában ne legyenek meg. Ennek egyetlen, a néphadseregben is járható útja a gazdasági folyamatok értékbeni nyilvántartása. Mindez természetes jelenlegi gazdálkodási rendszerünk közgazdasági metodikai alapjainak komplex módon történő továbbfejlesztését igényli, amely a „hitel szemléletű” gazdálkodásról a „vagyon szemléletű” gazdálkodásra való fokozatos áttérést jelenti. (Nem az a meghatározó, hogy mennyi pénz használtnak fel, hanem az, hogy a rendelkezésre bocsátott anyagi javakból milyen érték kerül felhasználásra a katonai feladatok megoldására.)

Az ez irányú általános tendencia mellett ma már a katonai gazdálkodás egyes szakterületein (pl. épületfenntartás) az értéknyilvántartás hiánya kifejezetten gondokat, nehézségeket okoz a tervezésben, a tervezés alapját képező elemzésben, a finanszírozásban.

Az érvényben levő állami rendelkezések szerint a költségvetési szervezetek évente — az év végi bruttó állóeszközérték alapján egységes kulcsok alkalmazásával számolják ki az állóeszközök értékcsökkenését (épületeknél ez például 1,3⁰/₀), valamint a felújításra felhasználható kereteket (épületeknél a felszámítási kulcs 1,2⁰/₀). Az így felszámítható felújítási keret biztosítja alapvetően az épület állomány állagának, műszaki állapotának megfelelő szinten tartását, a korszerűsítések elvégzését. Értéknyilvántartás hiányában nincs megfelelő alap a felújítási keretek — az épületállomány bruttó értékében bekövetkező változásokhoz (növekedés, csökkenés) viszonyított — felszámításához, a felújítások tervezéséhez, valamint a ráfordítások elemzéséhez, méréséhez, gazdasági számítások elvégzéséhez. Alapvetően ezzel függ össze az a körülmény, hogy a néphadsereg épület-, építményállományának állaga a vártnál lényegesen magasabb mértékben leromlott. A biztosított felújítási keretek ugyanis jóval alatta vannak még a néphadsereg épületállományának 1970 év végi becsült értéke alapján felszámítható kereteknek is (kb. 70⁰/₀), ebből kifolyólag még a műszakilag indokolt felújítások terén is jelentősek a lemaradások. Így a felújítások tervezésében, kivitelezésében kevésbé tud érvényesülni a tervszerűség, az előrelátás. Az épületek erősen leromlott állapota miatt sok esetben fordulnak elő váratlan, halasztást nem tűrő műszaki hibák, melyek gyors helyreállítására gyakran át kell csoportosítani az erőket, eszközöket, s ez jelentős mértékű gazdaságtalanságokat, a munkában pedig kapkodást eredményez.²

A vázlatok alapján megállapítható, hogy számviteli rendszerünk továbbfejlesztése terén jelenleg még számos objektív és szubjektív nehézséggel, akadályozó tényezővel, ellentétes törekvések hatásával kell számolni és megküzdeni. A fejlődés általános tendenciái, követelményei

² Ennek az állapotnak a felszámolásával függ össze részben az elhelyezési szolgálatban folyamatban levő költségvetési üzemi gazdálkodási rendszer kialakítása, ezzel párhuzamosan az épületek értéknyilvántartását biztosító számviteli rend megvalósítása.

azonban egyértelműen jelzik a fejlesztés objektíve szükségszerű irányát. Ennek megfelelően a *néphadsereg számviteli rendszerét — a költségvetési gazdálkodás szervezeteire építve, ezek hatáskörébe tartozó eszközökre és forrásokra kiterjedően — a kettős könyvvitel elvén célszerű korszerűsíteni.* A számviteli rendszer elemeit képezhetik:

— az önálló gazdálkodást folytató csapatok, intézetek kv-i üzemek, folyószámlás szervek), valamint

— a központi ágazati ellátó szervek egységes számviteli szervei, továbbá

— az MN főkönyvelőség.

A csapatok számvitele alapvetően a saját források felhasználására és az ezekből származó anyagi eszközökre (szolgáltatásokra) terjedjen ki. Célszerű ezek körét a csapatoknál olyan irányban bővíteni, hogy az állóeszközöknek minősülők kivételével (pl. haditechnikai, ingatlan stb.) valamennyi anyagi eszköz ellátása egységesen a pénzgazdálkodás elvén bonyolódjon minden szolgálati ágban. Ehhez szükséges megteremteni a kellő összhangot, koordináltságot a csapatok pénzügyi és anyaggazdálkodási rendjében, működésében, utaltságában is.

Az új rendszer feltételezi a csapatoknál a számviteli tevékenység leválasztását a gazdálkodó szervektől (fegyvernemi és szolgálati ágaktól), s annak komplex módon — belső személyi átcsoportosítással — egységes, önálló számviteli szervezetbe koncentrálását, ezzel párhuzamosan az adatfeldolgozás gépesítését.

Az új számviteli szervezet a parancsnok anyagi (hadtáp-) helyettese alárendeltségében (vagy ún. „Gazdasági Bizottság” felügyelete alatt)³ végezheti feladatát.

A központi ágazati ellátó szervek (felső szintű gazdálkodó szervek, ellátó központok) számvitele a központi források felhasználására, s az ezekből származó eszközökre (szolgáltatásokra) terjedjen ki.

Kiemelten vizsgálandó kérdés, hogy a csapatoknál levő állóeszközök értéknylvántartása központilag vagy a csapatoknál történjen. E vonatkozásban a döntést szakterületenként, illetve állóeszköz típusonként célszerű differenciálni. Az épületek értéknylvántartását például központilag célszerű vezetni, melyet az elhelyezési szolgálat kialakítás alatt levő új működési mechanizmusra (költségvetési üzemi rendszer) is indokol. Központi kézben tartható a kiemelt fontosságú, viszonylag kis számú, nagy értéket képviselő haditechnikai eszközök értéknylvántartása. Egyéb eszközök vonatkozásában az értéknylvántartás a csapatoknál is vezethető.

A felső szintű gazdálkodó (központi ellátó) szervek tervezéséhez, az ellátáshoz szükséges adatok operatív nyilvántartása számítógépek felhasználásával történhet.

³ Megfelelő szervezeti feltételek létrejöttéig a csapatgazdálkodáson belüli kívánatos koordináció megfelelő személyi összetételű (pk. HTPH, pk. techn. h. pol. h., TÖF, PÜSZV) ún. „Gazdasági Bizottság” létrehozása biztosíthatja. Feladatát képezheti: a katonai szervezet anyagi, technikai, pénzügyi ellátása, gazdálkodása, a parancsnok döntésének gazdasági vonatkozásában történő megalapozott előkészítése, a hatékony belső ellenőrzés biztosítása, a csapatgazdálkodás komplex elemzése, értékelése, s ennek alapján komplex rendszabályok foganatosítására javaslatok kidolgozása a parancsnok részére.

Az így kialakuló komplex csapatszámviteli, valamint ágazati központi számviteli folyamatok és tevékenységek összefogására, az MN eszközeiben és forrásaiban végbemenő változások komplex szintetikus nyilvántartására, elemzésére MN főkönyvelőséget célszerű kialakítani. (E szervezet bázisát az MN PÜSZF-ség Számfejtő Központja képezheti.) A működési modellnek megfelelően az MN központi számvitelének alapjait a csapatok és ágazati központi szervek szintetikus nyilvántartási adatainak, elszámolásainak időszakos (negyedévi) feladásai képezhetik.

A néphadsereg korszerű számviteli rendszerének kialakítása — a gazdálkodási rendszer vázolt irányelveknek megfelelő fejlesztésével összhangban — fokozatosan, célirányos, tervszerű előkészítő munkával több ütemben történhet. Az egyik alapvető feltétele, a gépi adatfeldolgozás eszköz rendszerének kiépülésével — előreláthatóan — 1980-ig lehet számolni. Ez időszakban elvégezhető az előkészítéssel kapcsolatos feladatok úgy, hogy egyben az időszak végére fokozatosan mindenütt létrejöjjenek az egységes számviteli szervezetek és az állomány megfelelő jártasságra tegyen szert a gépi adatfeldolgozásban, egy fejlettebb módszereken alapuló számviteli munka végzésében. E célkitűzés elérését eredményesen szolgálhatják a csapatoknál kialakulóban levő „Számviteli és Adatfeldolgozó Pont”-ok tervezett rendszerbeállítása. Ezek figyelembevételével az előkészítő időszakban (1980 végéig) csapat szinten az egységes számviteli szervezetre támaszkodva — a jelenlegi számviteli elvek vázolt fejlesztési irányának megfelelő kisebb módosításával — kialakítható a csapatgazdálkodás anyagszámvitelének egységes gépi adatfeldolgozási rendszere, mely megfelelő feltételeket nyújt az egyes szolgálatok terén a közgazdasági elemek fokozatos, tudatos bevitelére a gazdálkodásba, s ezek várható hatásának szervezett megfigyelésére; az egymáshoz kapcsolódó területeken a szolgálati ágak összehangolt, egységes adatszolgáltatásának biztosítására; a különböző szakterületeken folyó gazdasági folyamatok integrálásának előkészítésére; a gazdálkodási fegyelem megszilárdítására; a számviteli folyamatba beépülő ellenőrzés megvalósítására.

Az előkészítő időszakban a csapatok egységes számviteli szervezetét a parancsnok hadtáphelyettes alárendeltségében célszerű létrehozni és működtetni, mely alkotó elemét képezné egyben a „Tábori Automatizált Hadtáp Vezetési Alrendszer”-nek is. Hadművelési viszonyok között az eszközök mobilizálásával (törzsbuszban történő elhelyezésével) a szervezet alkalmassá tehető a harc hadtápbiztosításával kapcsolatos tervezési, számviteli, adatfeldolgozási feladatok, jelentések gépi úton történő elvégzésére, illetve a hadtáp vezetés technikai eszközeinek kezelésére, kiszolgálására.

A hadtáp lehetőségei, feltételei már jelenleg is kedvezőek ahhoz, hogy a pénzgazdálkodás területének további szélesítésével párhuzamosan integrált számviteli és adatfeldolgozó rendszert hozzon létre. Ezt célozta e rendszer 1969-ben megkezdett kísérleti alkalmazása és fokozatos kiszélesítése is, melynek eredményeként a működő Számviteli és Adatfeldolgozó Pontok száma a csapatoknál 1974-től 32-re emelkedett (25%). A kísérleti rendszer főbb általánosítható tapasztalatai, eredményei:

— mindenekelőtt meggyőzően bizonyította, hogy a gazdálkodási és számviteli tevékenység a néphadseregben is szétválasztható az ágazati tagoltság ellenére;

— a számviteli tevékenység koncentrációja kedvező feltételeket teremt — már a jelenlegi körülmények között is — a számviteli módszerek tökéletesítésére, a korszerű számítástechnikai eszközök (könyvelő automaták stb.) alkalmazására, ugyanakkor megfelelő alapul szolgálhat a gazdálkodás és számvitel metodikai alapjainak, valamint az információs rendszer perspektivikus fejlesztésére;

— az egységes számviteli szervezet alapvető elemét képezi a belső gazdasági ellenőrzésnek, melyet a számviteli munkafolyamatba beépítetten old meg, így nagymértékben hozzájárul a gazdálkodási fegyelem fokozásához a csapatoknál;

— jelentősen javult a számviteli munka kulturáltsági színvonala, a számvitel pontossága, megszűntek a párhuzamosságok, egységesebbé vált az adatszolgáltatás;

— nagy mértékben csökkent a parancsnok hadtáphelyettesek, szolgálatiág-vezetők számvitel végzésével, ellenőrzésével kapcsolatos személyes leterheltsége, ezáltal több figyelmet tudnak fordítani a csapatgazdálkodás tervezésére, szervezésére, irányítására és ellenőrzésére;

— a szolgálati ágak gazdálkodási és számviteli tevékenységének szétválása, ugyanakkor a különböző szakterületek számvitelének koncentrációja objektíve elősegíti a szakanyag-gazdálkodási folyamatok integrálódását, a szakterületek vezetőinek szorosabb együttműködését, gazdasági látókörük szélesítését. A gazdasági adminisztráció jelentős részétől felszabaduló vezető állomány egységesebben tudja szolgálni a hadtápvezetésre háruló érdemi feladatok hatékonyabb, koordináltabb végrehajtását, javulnak a feltételei az egymás helyettesítésével, komplex hadtápfeladatok megoldásával kapcsolatos korábbi problémák fokozatos felszámolásának. Ez előre veti árnyékát a csapathadtápfeladatok szervezeti továbbfejlesztési lehetőségeinek is.

Mindezek összességében megfelelő döntési alapot nyújtanak ahhoz, hogy a felső vezetés további lépéseket tegyen a rendszer teljeskörűvé tételére, az egységes csapatszintű anyagi-technikai adatfeldolgozás fokozatos megvalósítására.⁴ E rendszer kiépülése, s ennek során a szakállomány közzgazdasági szemléletének, gondolkodásának és szakmai felkészültségének szilárdulása képezheti azt a stabil bázist, melyen a néphadsereg gazdasági számvitele korszerű elvek szerint fejleszthető tovább.

Ennek érdekében minden szakterületen — a sajátosságok figyelembevételével — egységes elvi és metodikai alapokra kell helyezni a csapatok anyagi-technikai biztosításának rendjét; az anyagi eszközökkel való ellátásban teljeskörűvé tenni a pénzgazdálkodás módszerét; ennek megfelelően kialakítani a költségtervezés és -elszámolás rendjét; ki kell dolgozni a néphadsereg egységes számlakeretét és a kapcsolódó könyvelési utasítást.

A néphadsereg szervezeti sajátosságai, a csapatgazdálkodás szakterületenkénti differenciáltsággal szükségessé teszik a gazdálkodás egységes szervezeti rendszerének kialakítását, illetve a mutatkozó eltérésekből

⁴ Ezt szolgálja az MNVKF 00800/250/73. VK szerv. fcsf. számú intézkedése, amely ezzel kapcsolatban elrendeli a hadtápszolgálatban bevezetett kísérleti adatfeldolgozás tapasztalatainak felhasználásával, valamennyi anyagi szolgálat számviteli feladatait összefogó és egységes rendszerben végző gépi adatfeldolgozó részleg szervezeti és működési rendjének kialakítását 1975 végéig.

fakadó problémák felszámolását. Jelenleg ugyanis szakterületenként rendkívül eltérően van megszervezve a csapatok anyagi-technikai biztosítása;

— vannak egységek, melyek minden szakterületen önálló gazdálkodást folytatnak;

— jelentős részük csak néhány szakterületen folytat önálló gazdálkodást, a többi vonatkozásban utalva van más szervekhez;

— egy részük ellátásilag minden területen utalva van.

Ennek megfelelően differenciált a csapatok anyagi-technikai szervezete is.

Ilyen szervezeti és működésbeni differenciáltság nem nyújt megfelelő feltételeket sem a gazdálkodás elvi és metodikai alapjainak vázolt korszerűsítésére, de különösen a fejlett számviteli rendszer megvalósítására. Indokolt a csapatok anyagi-technikai, pénzügyi biztosításával kapcsolatos gazdálkodási folyamatokat és tevékenységeket — komplex módon — egy-egy szervezeti egységbe koncentrálni. Ennek egyik célszerű módszere a „laktanyagazdálkodás” megvalósítása, mely feltételezi az anyag-technikai ellátás és utaltság, valamint a gazdaságirányítási rendszer megfelelő struktúráját.

Következtetésként megállapítható, hogy a számvitel rendszerének továbbfejlesztését illetően önmagában is összetett, bonyolult, ugyanakkor más kérdésekkel is rendkívül szorosan összefüggő, egymást kölcsönösen feltételező, és egymással kölcsönhatásban levő feladatkomplexummal állunk szemben, mely meghatározza a feladatmegoldás lehetséges módszerét is: az anyagi-technikai biztosítás teljes keresztmetszetét és vertikumát átfogó komplex rendszerszervezés szükségességét.

Az 1. és 2. sz. mellékletek a folyóirat végén találhatók.